
**VYHODNOCENÍ
ŠLECHTITELSKÉHO
PROGRAMU
PLEMENE
ČESKÝ
TEPLOKREVNÍK
ZA ROK 2023**

**ČESKÝ TEPLOKREVNÍK Z.S.
ASOCIACE SVAZŮ CHOATELŮ KONÍ ČR**

VYHODNOCENÍ ŠP PLEMENE ČT V ČR ZA ROK 2023

1. Chovný cíl

Cílem šlechtění českého teplokrevníka je ušlechtilý, korektní a lehce jezditelný kůň, který na základě svého temperamentu, charakteru, prostorné a elastické mechaniky pohybu a pevného zdraví je vhodný pro všechny druhy výkonnostního jezdeckého sportu v rámci disciplín FEI a pro volnočasové aktivity.

Dospělý kůň je středního tělesného rámce s dobrými liniemi, bez zjevných a geneticky podmíněných vad a chorob. Zároveň ve šlechtění SČT podporuje udržení pevné konstituce a zdraví koní a v neposlední řadě udržujeme významnou vlastnost koní ČT, kterou je dobrý charakter. Stejně tak je kladen důraz na korektní exteriér a fundament a vynikající mechaniku pohybu. Význam produkce koní s výbornou mechanikou pohybu bude nadále stoupat v souvislosti s trendem chovu zahrnujícího i drezurní výkonnost.

<i>Tělesné míry</i>	<i>Klisny</i>	<i>Hřebci</i>
<i>obvod holeně (cm)</i>	<i>19,5 – 22</i>	<i>21 – 22,5</i>
<i>KVH (cm)</i>	<i>161–167</i>	<i>162–170</i>

2. Chovná populace

K chovné populaci náleží všichni jedinci (hřebci i klisny) zapsaní v plemenné knize českého teplokrevníka. Dále jedinci vyjmenovaných plemen a zemských variant ze zahraničí, kteří byli na základě bodu 5 ŠP do plemenných knih ČT zapsáni. Český teplokrevník je, s průměrnými sedmnácti tisíci kusy, nejpočetnějším plemenem v ČR. Jedná se tedy o početně dostatečnou základnu pro uplatňování nejmodernějších metod šlechtění. Mírná stagnace a pokles stavů koní plemene ČT, a zároveň prudší pokles zapouštění klisen a produkce hříbat je v souladu se současnou celkovou situací chovu koní v ČR. Ta je dána ekonomickou situací v období současné hospodářské recese i nárůstem počtu koní bez plemenné příslušnosti. Dalším faktorem, který způsobuje pokles stavů koní plemene český teplokrevník je velmi liberální možnost zápisu do zahraničních plemenných knih přímo na území České republiky. V minulosti byla tato možnost spojená s výrazně vyššími finančními nároky na registraci hříbat, či zápis klisen do plemenných knih, toto se ale v současné době smazává a stává mnohem dostupnější a jednodušší, než v dobách minulých.

Vývoj počtu koní českého teplokrevníka v letech 2009 - 2023

Rok	Hřebci	Klisny	Ostatní	Celkem
2009	218	9 821	10 435	20 474
2010	211	10 067	10 884	21 162
2011	193	9 859	10 698	20 750
2012	187	9 959	10 094	20 240
2013	178	10 134	9 786	20 098
2014	178	9 885	9 685	19 748
2015	171	9 405	8 479	18 055
2016	178	9 238	7 972	17 386
2017	176	9 212	8 032	17 426
2018	182	9 092	9 665	18 918
2019	188	9 118	9 678	18 993
2020	198	9 030	7 897	17 125
2021	203	8 988	7 740	16 931
2022	216	9 242	7 309	16 767
2023	225	9 314	7 020	16 559

Počet hřebců zapsaných v plemenné knize českého teplokrevníka se v posledních letech drží na přibližně stejné úrovni. V posledních letech dochází k nárůstu

využívání genetického materiálu ze zahraničí. RPK ČT schvaluje použití inseminačních dávek hřebců působících v zahraničí a tato aktivita je podporována. Sice má za následek menší množství potomstva po jednotlivých hřebcích, nicméně genetický přínos zahraniční krve je neodmyslitelný. Dalším faktorem hovořícím v neprospěch těchto čísel je fakt, že klisny jsou zapouštěny hřebci v rámci PK ČT, ale po narození hříběte je toto zapisováno do zahraničních plemenných knih. Proti této skutečnosti se v demokratickém světě těžko bojuje, a tak jedinou možností je poskytovat chovatelům výborný servis, dostatečnou informovanost a související služby. RPK ČT a předsednictvo spolku SČT se všemi dostupnými možnostmi snaží informovat chovatele o možnosti využití ID ze zahraničí a následné možnosti zápisu narozených hříbat do PK ČT. V roce 2022 došlo vlivem změny ŠP k automatickému přeřazení tříletých klisen narozených v rámci PK ČT do PK II a tím pádem k úbytku koní v kategorii ostatní, do které spadají nejen valaši, ale také klisny narozené v rámci PK ČT, které ještě neabsolvovaly zápis do PK.

Počty plemenných zvířat zařazených do jednotlivých oddílů PK

Oddíl PK	Počet
HPK-PRO	142
HPK	3676
PK I	4331
PK II	490
PPK	669
PKH	225

2.1. Plemenní hřebci

Jak je patrné z předchozího shrnutí, počty plemenných hřebců se drží, v průběhu posledního desetiletí, na téměř stejné úrovni. V roce 2023 to byl tedy celkový počet 225 plemenných hřebců zařazených do PKH ČT. V roce 2023 bylo v plemenitbě aktivně využíváno 75 plemenných hřebců, dle statistik získaných z ÚEK. Chovatelé mají zájem o evropský genetický materiál, a proto jsme vytvořili seznam inseminačních dávek hřebců ze zahraničí, který usnadní všem chovatelům registraci hříbat v ČR v rámci plemenné knihy českého teplokrevníka. Chovatel tedy může vybírat z již vytvořeného seznamu inseminačních dávek, který nalezne na webu www.ceskytepokrevnik.cz v sekci Dokumenty. Pokud plánovaný hřebec v seznamu není, lze jednoduše požádat RPK ČT o uznání inseminační dávky hřebce ze zahraničí a po schválení, bude takový hřebec pro další roky na seznam zařazen. Tento úkon zařazení do seznamu inseminačních dávek ani následné využití ID není zpoplatněn. Majitel inseminované klisny zaplatí pouze manipulační poplatek za vystavení připouštěcího lístku, pokud mu nebude vystaven držitelem zahraničního hřebce. Velké oblibě se v roce 2023 těšil nově importovaný hřebec Zambesi TN, který zapustil největší počet klisen a to 66, dále byli hojně využíváni hřebci Aristo Z (59), Eldorado 45 (39), Cannon Reuvekamp's Z (33) Noowanda Semilly (23), Compagnero RS (22), Delox (21), Cyril (20) a Li-Quite (20). Těchto devět hřebců se dostalo nad hranici 20 připuštěných klisen. Mezi 10–19 připuštěnými klisnami se pohybovalo celkem 16 hřebců. Pro šlechtění a kontrolu dědičnosti je důležité mít co nejpočetnější potomstvo po jednotlivých hřebcích. Celkem 50 hřebců připustilo v připouštěcí sezoně 2023 méně než deset klisen. Pro rok 2023 bylo nově zařazeno do PKH 19 plemenných hřebců Barbarossa LB, Classic, Codarco, Coeur de Nobless M, Compagnero R.S., Delacroix, Depay, Giljandro van den Bosrand, Locke, Night or Day, Orimoco, Poker Love P, Scorbix, Stalypso, Tenerife's Qatar, Zack Me Blue, Zambesi TN a Zanzibar.

Hodnocení hřebců po 70denním testu

V úterý 17.10.2023 proběhla v ZH Písek závěrečná zkouška hřebců, kteří se zúčastnili 70denního testu pro plemennou knihu český teplokrevník. Před komisi bylo předvedeno 5 hřebců.

Závěrečné zkoušky

Vítězem 70 denního testu hřebců se stal ryzák Poker Love P (Poker de Mariposa TN x Krunch De Breve). Od pětičlenné komise obdržel vysokou známku 8,58 za skokové schopnosti. Hřebec absolvoval klasický 70 denní staniční test. Během konání testu jsou hřebci připravováni staničními jezdci na závěrečnou zkoušku a na jejich přípravu dohlíží vedoucí výcviku. Poker Love P byl během testu hodnocen známkou 8,6 za vnitřní vlastnosti - temperament, charakter, schopnost podat výkon, známkou 8,7 za výcvik a 9,5 za jezditelnost. Hřebec z chovu Pegasus Stables bude v příštím roce působit v plemenitbě prostřednictvím inseminace čerstvým spermatem v ZH Písek.

Poker Love P

Druhý hodnocený hřebec 80/602 Delacroix (Diarado x Beethoven) zvítězil v letošním II. předvýběru hřebců a i nyní po absolvování 70denního sportovního testu potvrdil své kvality. Hřebec z chovu Jana Chýleho obdržel za zkoušku výslednou známku 8,24 bodu a získal tak oprávnění působit v plemenné knize ČT.

Delacroix

Sportovní test

V roce 2019 schválený nový šlechtitelský program zahrnuje novinku v podobě sportovního testu, který po svém absolvování umožňuje zápis do PKH hřebcům ve věku 4–6 let, pokud splní exteriérové požadavky. Do testu se hřebci kvalifikují na základě výsledků ze stylových soutěží svých věkových kategorií (KMK). Čtyřletí ve skokové verzi testu mají předepsané předvedení na tvrdém povrchu, skok ve volnosti do 140 cm a předvedení pod sedlem na předepsaném parkuru, se opakovaným překonáním některých zvýšených překážek podle požadavků komise. Následuje zkouška jezditelnosti pod testačním jezdcem.

Barbarossa LB

Čtyřletý holštýnský hřebec Barbarossa LB (Balou du Rouet x Colman) z chovu a majetku Ing. Ladislava Krulicha stabilně předváděl své kvality v soutěžích KMK. Komisaře zaujal při červnové kvalifikaci na Ptýrově, kdy suverénně zvítězil ve své kategorii. I nyní v Písku ukázal výborné skokové schopnosti hodnocené známkou 9,13 a dobře byl hodnocen i za prostorný uvolněný klus 8,53 a kvalitní cval 8,51.

Barbarossa LB

Zack Me Blue

Jako čtyřletý drezurní hřebec byl předveden oldenburský Zack Me Blue (Zenon VDL x Florencio I). V letošním roce absolvoval za RDS Stables 20 startů v úlohách stupně Z a v úlohách pro mladé koně (4Ú/Z), kde 7x zvítězil a 8x byl hodnocen na druhém místě. V závěrečné zkoušce sportovního testu byl komisí hodnocen nejlépe za cval známkou 8,68 a od zkušebního jezdce Václava Horkého získal známku 9,5 za jezditelnost.

Zack Me Blue

Codarco

Ve sportovním testu byl rovněž předveden holštýnský hřebec 2717 Codarco (Cornet Obolensky x Darco) z chovu Ing. Jiřího Mayera z Ohrazenic. Šestiletého hnědáka prezentuje jezdkyň Kamila Fyrbach Kupcová v soutěžích stupně S* a na stejné výšce byl postaven i zkušební parkur. Hřebec předváděný jezdcem Matějem Kotalíkem byl hodnocen známkou 8,68 za skokové schopnosti a známkou 8,24 za styl a techniku skoku. Zkušební jezdec hodnotil jezditelnost známkou 9,2 bodu. Výsledná známka za zkoušku byla 8,37 bodu.

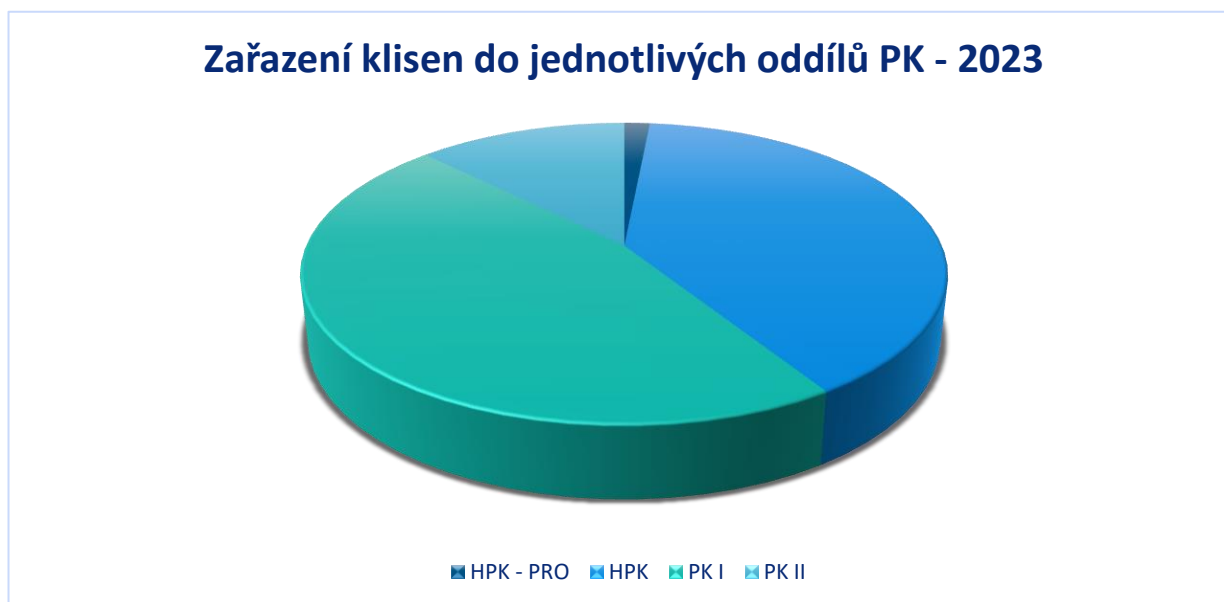
Codarco

2.2. Plemenné klisny

Jednou z metod selekce šlechtitelského programu českého teplokrevníka je právě zápis klisen do PK. Posouzením sledovaných znaků u klisen dochází k vyloučení nedostatků ve stavbě těla, mechanice pohybu, dědičně podmíněných genetických vad a chorob, které neodpovídají požadavkům plemene. Hodnocení klisen při zápisu výrazně přispívá ke zlepšení kvality a zdraví chovaných koní. Hodnocení se provádí na určených svodech, chovatelských výstavách, při zkouškách výkonnosti, případně na základě individuální žádosti u chovatele. V roce 2023, stejně jako v roce minulém, bylo možné absolvovat svod na kvalifikačních kolech KMK, čehož chovatelé ve velké míře také využili. Propojení sportovní a chovatelské akce se zdá být elegantním a praktickým řešením. Při zápisu se provádí popis stavby těla a lineární popis, posuzuje se mechanika pohybu (krok, klus na ruce a tvrdém podkladu).

V roce 2023 bylo do plemenné knihy zapsáno celkem 329 klisen, což je o 49 klisen méně než v roce 2022. Celkem 142 jich po absolvování zkoušek výkonnosti splnilo

podmínku zápisu do hlavního oddílu PK.

3. Zkoušky výkonnosti a selekční systém

Selekce se provádí na základě informací a výsledků hodnocení.

Hřebečci a hřebci jsou selektováni:

- při registraci hříbat
- při přehlídkách hříbat pod matkou
- při výběru do testační odchovny
- při bonitacích v testačních odchovnách
- při základních zkouškách výkonnosti
- při 70denním testu
- při hodnocení KMK a vlastní sportovní výkonnosti
- při předvýběrech a výběrech hřebců do plemenitby
- na základě informací o potomstvu
- na základě zdravotního stavu hřebce a jeho potomstva

Klisny jsou selektovány:

- při registraci hříbat
- při přehlídkách hříbat pod matkou
- při zápisu do PK
- při výkonnostních zkouškách
- při přehlídkách tříletých klisen
- při hodnocení KMK a vlastní sportovní výkonnosti

- při přeřazování do vyšších oddílů PK
- na základě informací o potomstvu

3.1. Registrace hříbat

Označení potomstva hřebců a klisen zapsaných do PK ČT se při registraci provádí pod matkou před odstavem, a to aplikací elektronického identifikátoru na levou stranu šíje a volitelným výžehem do levého stehna, odpovídající Řádu výžehů ČT.

V roce 2023 bylo do PK ČT registrováno 234 klisniček a 218 hřebečků.

3.2. Přehlídky hříbat

Na celostátní přehlídce hříbat bylo v roce 2023 předvedeno 10 hřebečků a 10 klisniček. Celková účast byla v roce 2023 průměrná a kvalita vystavovaných hříbat stoupá.

3.3. Testační odchovny

V roce 2023 fungovaly pro plemennou knihu českého teplokrevníka pouze tři odchovny – TO Nový dvůr v rámci Zemského hřebčince Písek, TO Buňov v rámci Zemského hřebčince Tlumačov, a TO Měník v rámci ŠCHK Kubišta s.r.o. Ve všech třech odchovnách proběhla jarní i podzimní třídění a ve všech třech odchovnách absolvoval 3letý ročník ZZV hřebců dle zkušebního řádu pro PK ČT.

Testaci a hodnocení organizuje oprávněná organizace provozující testační odchovnu. Vybrání mohou být jen hřebečci ČT s oboustranně prokazatelným původem do 4. generace předků splňující růstový standard, bez zásadních exteriérových vad. Hřebečci se naskladňují do 31. října ve stáří 5-9 měsíců. Do testační odchovny musí být vybráno minimálně 10 hřebečků plemene ČT jednoho ročníku, aby mohl být test zahájen.

3.4. Zkoušky výkonnosti tříletých klisen

Kromě potěšujícího zvyšování početních stavů koní v České republice, dochází vlivem zahraničních registrací ke snižování chovné základny českého teplokrevníka. Uzané chovatelské sdružení (ASCHK) ve spolupráci se spolkem Český teplokrevník z.s. systematicky pracují na podpoře chovu koní českého původu. Výkonnostních zkoušek se v roce 2023 zúčastnilo celkem 158 klisen. Z toho 121 klisen příslušelo k plemenné knize ČT s průměrným hodnocením 7,89 bodu (min. 6,76 , max. 8,81 boxu).

V roce 2023 se na zkouškách výkonnosti sešlo celkem 158 dcer po 59 hřebcích. Z hlediska zastoupení jednotlivých plemen měli na klisny narozené v roce 2020 největší vliv holštýnští, hannoverští plemeníci a hřebci KWPN. Oproti roku 2022 je potěšující vyšší využití hřebců plemene český teplokrevník. Statistiky významně ovlivnilo šest dcer hřebce 2467 Bannany (Quintero's Cassiny x Cent Timpex) , tři po 2480 Cody (Cannavaro x Silvio II) , 1478 Cool Paradise (Colman x Phantom) a 2189 Heartvit ZH (Heartbreak ZH x Caesar). Bohužel i v roce 2023 je populace velmi roztržštěná a vliv otce na kvalitu výkonu jeho dcer na zkouškách lze jen obtížně hodnotit. Nejpočetnější zastoupení měli v roce 2023 hřebci 2559 Cannon Reuvekamp's Z (10 dcer), 1997 Stalypso (8 dcer) a 1372 Sir Bento (8 dcer)

Celosvětově probíhá neustále zvýšená poptávka po sportovních plemenech koní na různé výkonnostní úrovni. Možnost sportovat je však úzce spjata se stavbou těla a zdravím koní. Z tohoto důvodu je rovněž vyvíjen tlak na šlechtění koní tak, aby jak stavbou těla, tak výkonnostně vyhovovali danému využití a poptávce. Ve většině zahraničních chovatelských organizací vyhodnocují výkonnostní testy i stavbu těla, jelikož toto hodnocení je dostupné již v raném věku koně a vyšší koeficienty dědivosti (0,07 – 0,65) spolu s genetickými korelacemi umožňují dosahovat rychlejšího šlechtitelského pokroku. Genetické vyhodnocení chovatelé často vítají a oceňují a chovatelské organizace to vnímají jako důležitou službu svým chovatelům.

Aby však bylo možné účinně šlechtit, je nejprve nutné vyhodnotit stávající populaci. To je možné díky zaznamenaným datům z různých testů. Tato data se shromažďují do databází, které je pak možné vyhodnotit a stanovit, jak populace vypadá. Díky genetickému hodnocení mohou chovatelské organizace učinit následná rozhodnutí, kterým směrem se bude chov nadále vyvíjet.

3.5. Celostátní přehlídka klisen

V neděli 3.9.2023 proběhlo v ZH Písek celostátní finále přehlídky tříletých klisen ČT. Akci pořádal Zemský hřebčinec Písek ve spolupráci se spolkem Český teplokrevník z.s. a ASCHK ČR. Účastníci přehlídky byli vybráni z oblastních kol dle klíče stanoveného RPK. Pro tříleté klisny byla připravena dotace v celkové výši 30 000 Kč a příspěvek na cestovné. Komise hodnotila šestnáct klisen ve složení : Hana Civišová, Stanislav Hošák, Kateřina Hanušová a Šárka Pospíšilová. Vše doprovázel předseda spolku Jan Chýle odborným komentářem a po posouzení byli diváci slovním hodnocením

seznámení s popisem klisny. Všechny klisny byly předvedeny ve výborné kondici a díky profesionálnímu týmu předvaděčů se mohli ukázat v tom nejlepším světle

Šampionkou přehlídky tříletých klisen se pro rok 2023 stala 60/918 Ora po 2480 Cody z matky 55/452 Sevilla po Fors-Gedos. Tato smíšená bělka pochází z chovu pana Pavla Balouna z Jankovic a nyní je v majetku Denisy Cígenerové z Pohoří u Mirošovic. Do finále se kvalifikovala z jihočeské oblastní přehlídky, kde rovněž komisi zaujala sympatickým výrazem, dobrou horní linií se silnou pěknou zádí a korektním fundamentem. Plemenný hřebec 2480 Cody pochází z chovu ZH Tlumačov a aktuálně je k dispozici chovatelům na stanici pana Jiřího Nesvačila. Dobrou mechaniku pohybu především v klusu zúročuje v soutěžích spřežení stupně obtížnosti T*. Matka Ory, klisna 55/452 Sevilla pochází z chovu pana Romana Karáska stejně jako její bratr plemenný hřebec 1980 Trevis Jospo (Topas-8 x Fleming s.v.), který s jezdcem Fabriziem Sigismondim svého času patřil k nejlepším drezurním koním v České republice.

Ora

3.6. 70denní test hřebců

Hřebci absolvovali výcvik bez problémů a všichni úspěšně zakončili test zkouškou výkonnosti. Hodnocení hřebců při 70denním testu a při udělování výběru do plemnitby je prozatím pro kontrolu dědičnosti problematické z důvodu malého rozsahu dat.

3.7. Kritéria mladých koní

Kritérium mladých koní (KMK) bylo od prvopočátku zavedeno jako testování užitkových vlastností mladých koní (= kontrola vlastní výkonnosti) a bylo určeno pro hřebce a klisny ČT a ostatních plemenných knih vyjmenovaných v řádu PK. KMK mají více než dvacetiletou tradici, a tudíž poměrný dostatek dat pro kontrolu dědičnosti. V průběhu sportovní sezony se testují užitkové vlastnosti vybraných mladých plemenných koní ve vyšším stupni kontroly užitkovosti, s využitím výsledků pro kontrolu dědičnosti.

Finále KMK skoky

V Zemském hřebčinci Písek vyvrcholil seriál soutěží pro mladé koně velkým finále. Vše započalo již ve čtvrtek 31.8.2023 zahajovacími tréninky, kdy měli mladí koně možnost seznámit se s parkurem nanečisto. Finále se mohou účastnit pouze koně kvalifikovaní z jednotlivých kol KMK a kvalita finále je tedy vždy velmi vysoká. Pro zajištění maximální objektivity hodnotili výkony koní čtyři komisaři, včetně nezávislého posuzovatele z Německa, pana Jense Wehrmanna, který každý výkon doplnil fundovaným slovním komentářem.

Jak je již zvykem, závodní den otvírají vždy soutěže pro čtyřleté klisny. V soutěžích KMK, které slouží primárně jako testování užitkových vlastností mladých plemenných koní ve vyšším stupni kontroly užitkovosti, s využitím výsledků pro kontrolu dědičnosti, v průběhu sportovní sezony na vybrané části populace, jsou na čtyřleté klisny kladeny poměrně vysoké požadavky. Do finálového kola nastoupilo 14 nejlepších klisen ročníku 2019. Bylo velmi potěšující sledovat, jak tyto mladé klisny postupně dozrávají a v průběhu sezóny se mění v sebevědomé sportovce. Za tím vším pochopitelně stojí velké chovatelské úsilí, nadšení majitelů i profesionalita jezdců, kteří každý rok do soutěží KMK připraví nové mladé svěřence.

Toto finále bylo skvělými sportovními výkony opravdu nabitě. Kvalita předváděných

koní se rok od roku zvyšuje a v letošním roce dorazili na tento vrcholný chovatelský podnik i jezdci zvučných jmen. Tímto bychom chtěli poděkovat všem, kteří takto perfektně připravili své mladé koně a prezentovali je v rámci Finále KMK skoky. Celý víkend provázela obrovská sportovní nálada a bylo radost pohledět, jak se mladí koně potýkají s nástrahami parkuru z dílny pana Šímy. Páteční společenský večer v písecké hale, jehož součástí byla i soutěž skoku ve volnosti, nabídl příjemné posezení a zábavu pro všechny účastníky finále. Závěrem je potřeba poděkovat pořadateli, protože bez obrovského nasazení píseckého týmu by atmosféra finále nebyla taková.

Finále KMK drezura

Jezdecké centrum Zduchovice hostilo ve dnech 22.9. až 24.9.2023 Finále Českého drezurního poháru ČJF a Finále KMK v drezuře. Koně, kteří startovali v KMK nebo se účastnili přehlídky tříletých koní měli od ASCHK ČR hrazeno ustájení a měli nárok i na dotační podporu za dopravu.

Kvalifikace si koně mohli splnit ve dvou kvalifikačních kolech KMK (16.6.2023 Písek a 20.7.2023 Hradištko) nebo i na jiných závodech ve stejných úlohách odpovídajících věkové kategorii koně. Do finále mohl postoupit pouze kůň, který alespoň jednou dosáhl výsledku min. 65%. Finálová soutěž drezurního KMK je dvoukolová. V pátek proběhlo 1. kolo a v sobotu 23.9.2023 se pokračovalo druhým kolem. Dle zásad KMK pro rok 2023 byla obtížnost nastavena na :

4letí : 1. kolo 4Ú/2022 2. kolo 4Ú/2022

5letí : 1. kolo 5Ú/2022 2. kolo 5F/2022

6letí : 1. kolo 6Ú/2022 2. kolo 6Ú/2022

Šampionem KMK se stává ten kůň, který ve své kategorii dosáhl nejvyššího součtu procent z obou kol. Majitelé hřebců umístěných ve finále kategorie 5letých na 1.místě a kategorie 6letých na 1. až 3. místě mají právo požádat o výběr hřebce do PK ČT.

Finále KMK všestrannost

Farma Borová u Chvalšín pořádala v termínu 8.-10.9.2023 Finále KMK, Finále národního poháru a zároveň Mistrovství jihočeské oblasti ve všestrannosti. Při té příležitosti uspořádal spolek Český teplokrevník přehlídku výkonných koní. V pátek předvedli koně mechaniku pohybu v drezurním obdélníku, v sobotu byl připraven cross pro terénní zkoušky a v neděli ráno byli koně předvedeni při kondiční zkoušce a poté se koně plemene český teplokrevník mohli účastnit přehlídky výkonných koní. O šampionech KMK a vítězích se rozhodovalo po nedělním parkuru.

Přehlídka výkonných koní při finále KMK všestrannost byla rozdělena na dvě kategorie. Všech 36 účastníků přehlídky obdrželo jako podporu příspěvek na dopravu v celkové výši 1000 Kč. V seznamu účastníků měl nejvíce potomků plnokrevný 1161 Tiznit (Nashamaa x Rex Magna) a holandský hřebec 2049 Go-On T.S. (Corlensky G x Air Jordan Z).

4. Akcelerační program

Akcelerační program je charakterizován ve šlechtitelském programu českého teplokrevníka. Zde je uvedeno, že cílem programu je urychlit selekční práci v chovu sportovních koní. Je snahou vytvořit tzv. plemenné jádro s prokázanou sportovní výkonností a kvalitním rodokmenem. SČT tím usiluje o vytvoření takových podmínek pro své členy, aby mohly být prověřené klisny zapouštěny prověřenými hřebci.

Zhodnocení AP ČT je jednoznačně kladné. Záměr vytvoření plemenného jádra se zdařil. V SČT proběhla rozsáhlá diskuse na téma počtu koní zařazených do AP ve smyslu přílišné šířky plemenného jádra a potřeby zpřísnit podmínky pro zařazení koní do AP. Při změnách v Řádu PK a v ŠP došlo k úpravám pravidel a dnes je možno říci že AP je dobrým nástrojem šlechtění ČT.

5. Vyhodnocení odhadu plemenné hodnoty 2023

Skoková výkonnost koní se neustále zvyšuje. Aby bylo možné udržet konkurenceschopnost českého chovu sportovních koní se zahraničními svazy produkujícími sportovní koně, je potřeba vybírat pro plemenitbu pouze geneticky nejlepší jedince. Nejlepší lineární nevychýlená předpověď (Best Linear Unbiased Prediction = BLUP) je nejpoužívanějším modelem pro předpověď plemenných

hodnot. Při předpovědi plemenných hodnot pomocí metody BLUP – Animal model není přihlíženo k vlastní užitkovosti, užitkovosti potomstva či užitkových vlastností předků odděleně, ale informace o všech zdrojích informací jsou zpracovávány současně, což vede ke zpřesnění předpovědi plemenných hodnot všech jedinců.

V databázi skokových výsledků od roku 1996 do 2023 je pro výpočet plemenných hodnot zahrnuto téměř 26 tis. koní. Každý kůň může mít zaznamenanou jednu nebo více soutěží během několika let. V sestaveném rodokmenu jednotlivých koní se dohromady nachází 97 tis. koní (čtyři generace předků). Ve skokové databázi je zaznamenáno velké množství plemen koní, konkrétně 157. Vliv plemene je ve výpočtech plemenných hodnot ošetřen v rodokmenu koní. Na grafu 1 jsou znázorněna nejpočetnější plemena zastoupená ve skokové databázi, jimiž jsou český teplokrevník (50,6 %), slovenský teplokrevník (7,4 %), holštýnský kůň (4,3 %), KWPN (4 %), oldenburský kůň (2,5 %), hannoverský kůň (2,3 %), belgický teplokrevník (1,5 %) a ostatní plemena.

Od roku 2020 je pro všechny sportovní plemenné knihy v ČR použito nové vyhodnocení plemenných hodnot – skokových indexů. Výkonnost je rozdělena do dvou obtížností – základní a vyšší. Základní obtížnost zahrnuje soutěže 90-120 cm, vyšší obtížnost zahrnuje soutěže 125-150 cm. Byla použita aktuálnější modelová rovnice pro výpočet skokových indexů, na základě, které byly vypočteny nové genetické parametry. Bylo zjištěno, že na základní obtížnosti je koeficient dědivosti (h^2) roven 0,07, ale u vyšších obtížností je h^2 roven 0,11. Vliv jednotlivých efektů na získaný počet trestných bodů koně v soutěži je různý. Genetické schopnosti koní, které se dědí po rodičích, se na dosaženém výsledku v soutěži podílejí ze 7 % (základní úroveň) až z 11 % (vyšší úroveň). Trvalé prostředí koně, které v sobě zahrnuje zejména trénink, výživu a péči o koně, se podílí z 8 % (vyšší úroveň). Celkový vliv koně na jeho výkonnost je součtem jeho genetických schopností a toho, jak je připraven. Celkový vliv je od 13 do 19 %. Člověk se projevuje nejen jako jezdec, ale i rovněž přípravou koně. To znamená, že jezdec v součtu s trvalým prostředím koně ovlivňuje výkon koně až z 18 % (vyšší úroveň). Soutěž je rovněž velmi významný náhodný efekt a zahrnuje mnoho důležitých faktorů jako např. počet koní v soutěži, konkrétní obtížnostní stupeň a technická náročnost parkuru, místo konání soutěže, koně si jsou navzájem vrstevníky, počasí během soutěže a v neposlední řadě i povrch kolbiště (tráva, písek) a upravenost povrchu během soutěže. Celkově se na výsledku může podílet až z 12 %, jak u nízkých, tak i vysokých soutěží. V součtu se náhodné efekty na výsledku koně podílejí od 30 do 41 %, a proto projev na parkuru nelze brát jako hlavní kritérium pro výběr plemeníků do plemenitby. Konkrétně u skokových

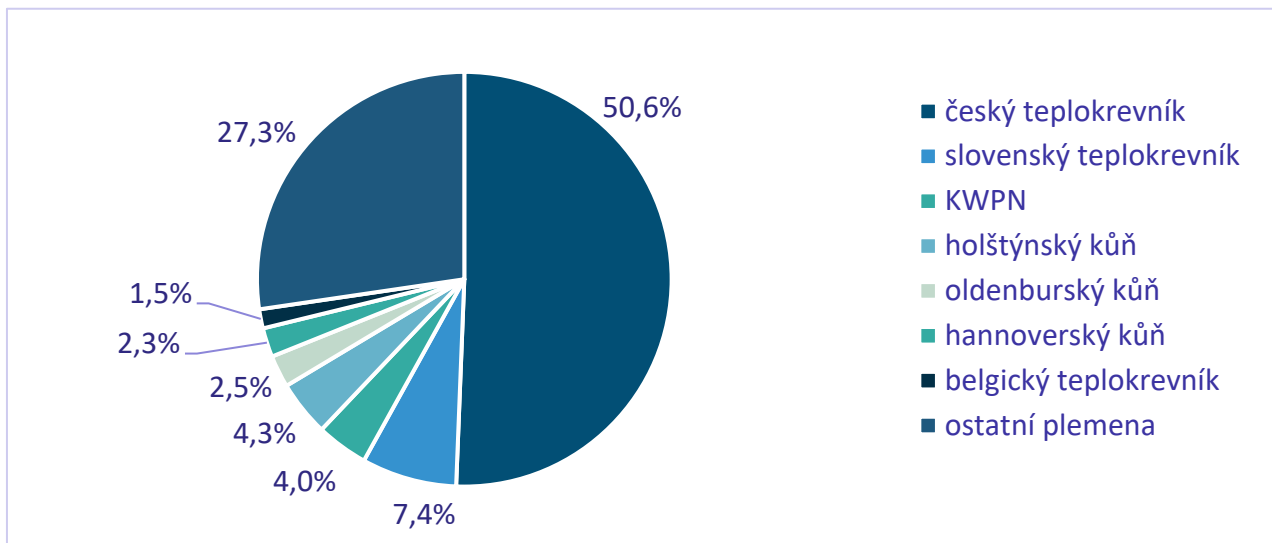
vlastností je pro chov potřeba skutečně využívat hodnocení pomocí skokových indexů, díky kterým je možné zjistit, zda daný plemeník bude mít genetický potenciál pro nejvyšší parkurové soutěže a zda tento genetický potenciál bude schopný předávat i svému potomstvu.

V novém žebříčku plemeníků jsou uvedeni nejlepší plemeníci za rok 2023 se spolehlivostí skokového indexu alespoň 30 %. Plemeníci musí mít zároveň alespoň pět hodnocených potomků s vlastní skokovou výkonností. Nově je žebříček plemeníků rozšířen o plemeníky narozené od roku 1985, což přináší vyhodnocení poměrně starých, ale stále velmi využívaných světových plemeníků jako je např. Cassini I, Carthago Z, Baloubet du Rouet, Diamant de Semilly a další. Žebříček je řazen podle skokového indexu 1 (základní úroveň). Celkem je takto vyhodnoceno 749 plemeníků.

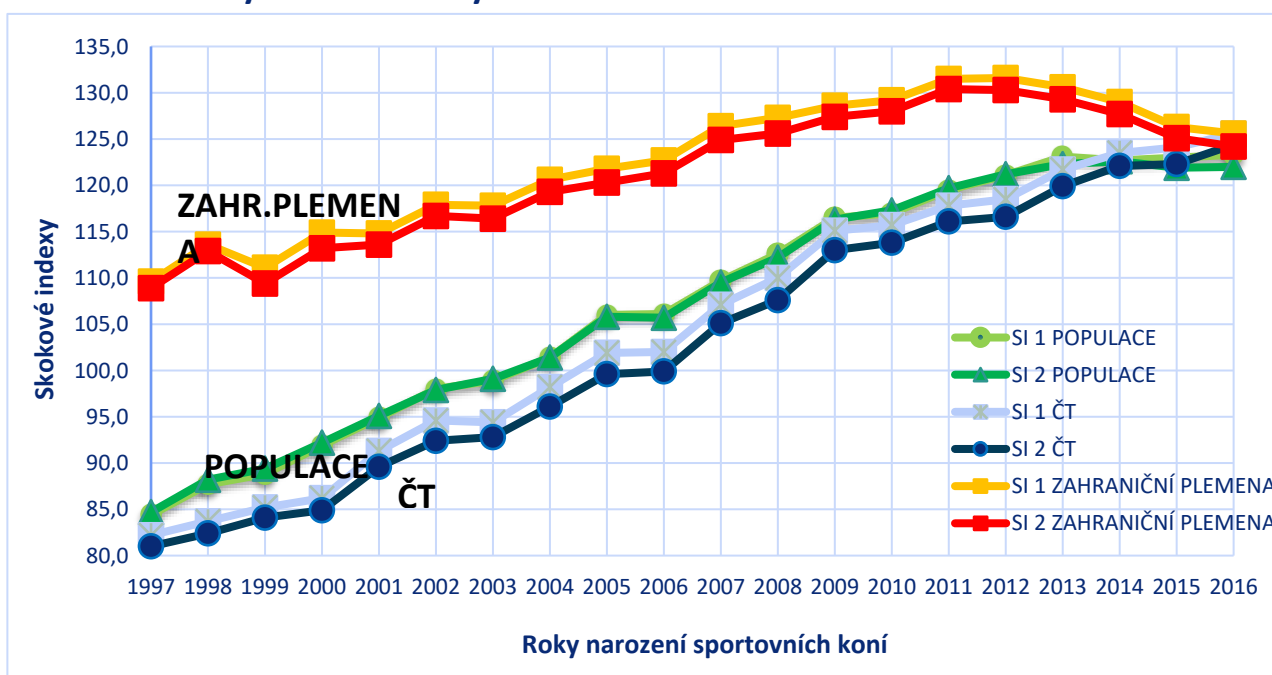
Na 1. místě v žebříčku se umístil hřebec plemene zangersheide, ale sportující v ČR. Je jím Aristo Z, který sportoval až do stupně T**, má 208 hodnocených potomků a rodokmenově je dobře provázán na českou populaci sportovních koní. Tento hřebec je nejen vynikající sportovec, ale předává své vynikající skokové schopnosti i potomkům. Velmi dobrý genetický potenciál má i hřebec působící v hřebčinci Písek. Heartbreak ZH je v žebříčku na 4. místě. Nemá tolik hodnocených potomků (35), ale i přesto má velmi vysokou spolehlivost SI 1 (90 %), což ukazuje na dobrou provázanost rodokmenu přes vzdálenější příbuzné. Pouze dva hřebci, kteří jsou plemenem český teplokrevník a slovenský teplokrevník, zaujímají do 30. místa žebříčku. Jsou to Catango HT a Pandrhola.

Genetický trend je křivka znázorňující zlepšení nebo zhoršení skokových vlastností koní v čase. V databázi jsou nejnovější údaje o výkonnostech z roku 2023. Roky narození sportovních koní končí rokem 2018, protože do genetického trendu jsou zahrnuti koně od věku 4 let (povolený věk pro start v soutěžích). U křivek celé populace (všechna plemena dohromady) i českého teplokrevníka (ČT) je vidět pozitivní stoupající tendence s velmi podobným průběhem. Podobný průběh křivek celé populace a ČT způsobuje skutečnost, že ČT zaujímá z celé populace cca 51 %. Křivky genetického trendu nejvyužívanějších zahraničních plemen v ČR (KWPN, BWP, OLDG, HOLŠT, HANN= celkem 15 % z celé populace sportujících koní) byly před 20 lety téměř o 1,5 směrodatné odchylky výše než česká populace. V roce 2016 se téměř všechny křivky sbíhají v rozmezí 120-125 bodů skokového indexu. To je způsobeno zejména značným dovozem koní zahraničního původu do populace české. Lze tak usuzovat, že z genetického hlediska je rozdíl mezi ČT a jiným zahraničním plemenem dnes již minimální.

Graf 1: Zastoupení plemen koní ve skokových soutěžích

Graf 2: Genetický trend skokových koní

6. Zahraniční spolupráce

Dne 20. října 2015 bylo plemeno český teplokrevník a jeho UCHS oficiálně přijato za právoplatného člena World Breeding Federation for Sport Horses (WBFSH). Stalo se tak během zasedání generálního shromáždění této instituce ve Vídni. WBFSH pořádá významné akce jako například mistrovství světa mladých koní ve skocích, drezuře a všestrannosti. Publikuje také žebříčky nejúspěšnějších sportovních koní (nově žebříčky nejúspěšnějších chovatelů), plemenných knih a plemeníků. Od roku 2016 se stala generálním partnerem WBFSH společnost Rolex, pod jejíž hlavičkou jsou vypisovány všechny žebříčky WBFSH. K 16. 10. 2020 sdružuje WBFSH 79 členů a 3 asociace.

7. Zhodnocení šlechtitelského programu

Šlechtění koní na sportovní výkonnost začíná v ČR nabývat na intenzitě až v posledních letech 20. stol. To se týká nejen ČT, ale i ostatních sportovních plemen. Chovatelské produkty náležící plemenné knize českého teplokrevníka začínají pomalu sbírat úspěchy na mezinárodní sportovní scéně, ať již jako koně pro juniorský skokový sport na úrovni ME, či na nejvyšší úrovni v rámci seniorských kategorií. V posledních letech jsme zaznamenali první vlaštovky na chovatelském MS mladých koní v Lanaken a čeští teplokrevníci tam podávali velmi pěkné výkony.

V posledních letech je již na stabilní úrovni snaha chovatelů ČT zvýšit sportovní výkonnost importem chovného materiálu zahraničních sportovních plemen z význačných evropských chovů. Současný princip šlechtění českého teplokrevníka byl zahájen v letech 1992–1993. Realizaci chovného cíle slouží čistokrevná plemenitba a korekce (křížení) plemeny povolenými řádem plemenné knihy. Řád plemenné knihy umožňuje používat pro korekci vlastností a stupňování výkonnosti anglického plnokrevníka a poměrně široké spektrum zahraničních plemen šlechtěných na sportovní výkonnost.

Původová skladba stáda klisen je velmi různorodá. Příčinou její variability je skutečnost, že navzdory postupnému rozvoji technické inseminace působilo v uplynulém období v plemenitbě v průměru cca 200 plemeníků.

Důsledkem vysokého počtu plemeníků s výběrem k plemenitbě a způsobu

plemenitby jsou nízké počty narozených hříbat po jednotlivých hřebcích a v souvislosti s tím nízké počty prověřených potomků.

Z důvodu velkého počtu plemeníků používaných v plemenitbě a nízké intenzity selekce je plemeno český teplokrevník dosud typově, původově i výkonnostně málo vyrovnané. Z tohoto důvodu je nezbytným chovatelským opatřením postupná genetická konsolidace základního stáda, které mohou přispět analýza původů chovných klisen z pohledu zastoupení plemen a nejvýznamnějších individualit ve šlechtění.

Tři kroky (fáze) ve šlechtitelském procesu:

- Prvním krokem je docílení typové a exteriérové vyrovnanosti při odpovídajících užitkových vlastnostech, což předpokládá, že klisna je dcerou již prověřeného plemeníka, tj. hřebce s ověřenou dědičností prosazujícího se typem a tělesnou stavbou s odpovídajícími užitkovými vlastnostmi.

- Druhým krokem je použít na kompaktní klisnu hřebce – zlepšovatele, tj. s vlastní maximální výkonností nebo s původy, v nichž jedince s absolutní sportovní výkonností nacházíme na pozici otců, dědů, méně i matek.

- Třetím krokem je výběr rodičovského páru za účelem fixace obou předchozích kroků a jejich přenášení výkonnosti i ve výkonnosti potomstva. Nej kvalitnější bývají rodiče prověřeni ve vlastní sportovní výkonnosti a také ve výkonnosti potomstva. Pokud chceme rozdělit posuzování vlastní výkonnosti rodičů a výkonnosti potomků, pak větší význam má prověření ve výkonnosti potomků, neboť rodič je schopen předávat vlastní výkonnost dál.

8. Zveřejňování výsledků chovatelské práce a propagace plemene

Jako hlavní informační kanál pro chovatele koní plemen český teplokrevník fungují webové stránky spolku Český teplokrevník, z.s. (www.ceskyteplokrevnik.cz) a ASCHK ČR (www.aschk.cz) Dále jsou informace zveřejňovány v médiích věnovaných koním obecně – servery Equichannel, Jezdci, ČJF, časopisy Koně, Jezdectví apod. Zde je hlavním cílem informovat i další případné zájemce o chov plemene.

SČT dále hojně využívá komunikaci se členy svazu pomocí sociálních sítí a e-mailové komunikace.

9. Závěr

Metody plemenitby vedou ke zlepšování chovné populace a naplňují požadavky chovného cíle.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že dlouhodobým úsilím SČT je trvalé zvyšování genetické úrovně českého teplokrevníka. Cílem šlechtění je dosáhnout v populaci ČT genetického zisku. Genetický trend populace ČT je vzrůstající v průběhu sledovaných let (doba, ve které je pro ČT počítán OPH). To je dokladem správné šlechtitelské práce v chovu ČT. Praktickým důkazem rostoucí úrovně výkonnosti ČT jsou úspěchy ve skokových soutěžích v zahraničí. Český teplokrevník začíná být v zahraničí konkurenceschopným, a to ať už se jedná o dobré sportovní výsledky koní ČT, kteří byli exportováni z ČR, nebo o úspěchy českých sportovců na koních ČT. Chov koní plemene Český teplokrevník má na území ČR dlouholetou tradici a dlouhodobě představuje nejpočetnější plemeno. Nejvýznamnější uplatnění koní plemene ČT, je a bude i v budoucnu, na úseku sportovního a rekreačního ježdění, eventuálně při sportovní zápreži. Zájem o sportovní ježdění stále roste. Rekreační ježdění je pro člověka velmi účinnou relaxací, po jinak velmi velkém pracovním zatížení. Kůň plemene Český teplokrevník je vzhledem ke svým vynikajícím povahovým vlastnostem vyhledávaným společníkem volného času a v konečném důsledku terapeutickým zvířetem. Význam koně pro společnost v této oblasti byl jednoznačně potvrzen při pandemii Covid-19.

Úspěšné chovatelské úsilí je třeba završit prodejem koní, a to nejen na domácím trhu, ale zejména do zahraničí. Po začlenění ČR do EU nastal v oblasti chovu koní tvrdý konkurenční boj. Dnes je projev konkurence v sektoru chovu koní patrný ve všech fázích produktivního života koní. Týká se jak chovu, tak i dalších navazujících aktivit spojených s užitím koní v rámci dostupnosti celé řady služeb a produktů. Vliv konkurence jako hybné síly, představuje příležitost a nutnost pro přizpůsobení se trhu a využití všech příležitostí, které existují. Využívání nejkvalitnějšího genetického potenciálu z domácí produkce a využití špičkových jedinců zahraniční provenience vede k produkci kvalitního potomstva, které je konkurenceschopné jak doma, tak i v zahraničí. Úspěšné produkty domácího chovu je třeba co nejvíce prezentovat z důvodu zviditelnění a reklamy. Pro chovatele je úspěšný příklad motivací k chovatelské činnosti a potvrzení správné cesty.

© Ing. Hana Civišová, Ph.D. – předsedkyně RPK ČT – rpkct@seznam.cz

